

FUNKCE KNIHY

INFORMATIVNÍ

– kniha je nositelem informací, zaručuje přenos informací dalším generacím. V minulosti byla tato funkce knihy primární

OCHRANNÁ A UŽITKOVÁ FUNKCE

– základní funkci knihy je chránit ji jako celek a informace obsažené v ní – knižní desky nebo pouzdro (např. gotické knihy měly velké ochranné prvky – kování, spony, nožičky)

ESTETICKÁ FUNKCE

– kniha je umělecko-řemeslný produkt, zároveň odráží dobový vkus

VZDĚLÁVACÍ A VÝCHOVNÁ FUNKCE

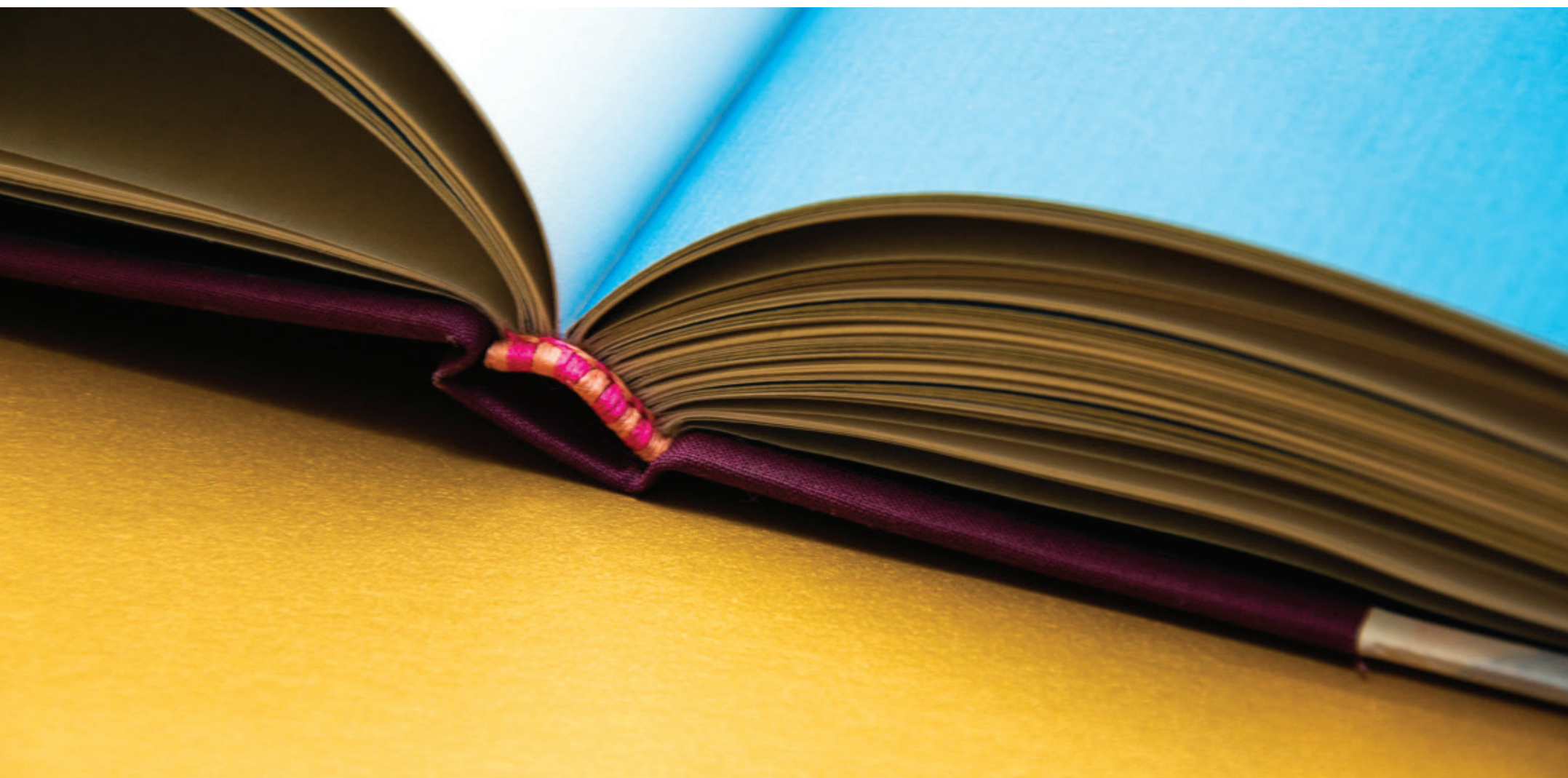
– formuje lidskou osobnost, vzhled knihy je přizpůsoben cílové skupině (dětské = obrázkové, první čtení = větší písmo, atd.)

HISTORICKÁ A KULTURNÍ FUNKCE

– kniha odráží období a kulturu, ve které vznikla

JAZYKOVÁ FUNKCE

– kniha je nositelem jazykového projevu, dokumentuje vývoj jazyka

ZNAKY KVALITNÍHO KNIŽNÍHO DESIGNU

OBALOVÝ DESIGN

– PŘEBAL KNIHY

- první co čtenář vidí, co ho zaujme
- vizuální podoba koresponduje s obsahem knihy i vizuální podobou vnitřku knihy
- jednoduchý, přehledný, čitelný design
- použití maximálně 1-2 fontů (druhů písma)

PAPÍR

–druh papíru volíme dle funkce knihy:

ESTETICKÁ FUNKCE – strukturovaný, matný, recyklovaný, s příměsí různých vláken, barvený, pauzovací,..

OCHRANNÁ FUNKCE– odolnější papír – např. silnější gramáž papíru, lesklý – omyvatelný

KNIŽNÍ VAZBA

- má vliv na odolnost knihy, pohodlí při čtení, estetický účinek knihy

GRAFICKÁ ÚPRAVA

- layout/zrcadlo sazby– celkové rozvržení knihy, jednotný design pro všechny stránky (druh písma, šířka sloupce, zarovnání textu, umístění obrázků,..)
- vyváženost prvků, využití kontrastů (např. barevné stránky se dynamicky střídají s černobílými, zaplněnější prostor s prázdnějším,..)
- snadná orientace v knize – vizuálně čtenáře navádí k hlavním textům
- grafické prvky nenarušují vizuální vzhled knihy, pouze ho podtrhují

ZNAKY KVALITNÍHO KNIŽNÍHO DESIGNU

ILUSTRACE

– výtvarný doprovod příběhu, který vizuálně doplňuje a vysvětluje text, činí jej čtenáři srozumitelnějším, výtvarně knihu oživuje

TYPOGRAFIE

– výtvarné a technické řešení písma, úprava tiskové sazby
– charakter písma je v souladu s grafickou úpravou a s jazykovým obsahem textu
– zrcadlo sazby se řídí dle požadavků čtenáře (dětská kniha – patkové, větší, dobře čitelné písmo na kontrastním podkladu v širokém sloupci)

– druhy písma se liší tvarem, řezem, velikostí, čitelností, mohou mít zdobné prvky...
– v dětských knihách se často objevuje např. iniciála

SPECIÁLNÍ PRVKY

– stuhová záložka, laminace (lesklý povrch), perforace (děrování), výseky, průřezy, vrtání, gumičky a zavírání, termoražba (lesklá kovová folie), slepotisk (reliéfní ražba), barevná ořízka (nanesení barvy na oříznutý blok knihy), klopy, barevné nitě u šitých vazeb...

SLOVNÍČEK POJMŮ

KNIŽNÍ BLOK – knižní složky ve správném pořadí, spojené klížením nebo šitím a ořezané ze 3 stran na finální rozměr

OŘÍZKA – viditelné hrany listů svázaného knižního bloku, někdy se zdobí barvením, zlacením

GRAMÁŽ PAPÍRU – hmotnost papíru na 1 m² (např. kancelářský papír 90–100 g/m²)

VAKÁT – prázdný list v knize

PŘEDSÁDKA – dvojlist (pevnějšího papíru), který spojuje knižní blok s deskami knihy, předsádka je přední a zadní, může být prázdná nebo potištěna ilustrací

LEPORELO – dětská skládanka z dílů v pásu se střídavým harmonikovým skládáním

POP-UP KNIHA – dětská kniha zhotovená z volných dvoulistů kartonu s vyseknutými motivy, které se po otevření vyklopí a činí plastický dojem

TYPOGRAFIE – umělecko-technický obor, který se zabývá tiskovým písmem, uměleckou tvorbou písma, jeho umístěním na stránce, proporcemi titulků, textů a ilustrací

INICIÁLA – první písmeno slova, které je výrazně odlišeno od ostatního textu velikostí, barvou nebo tvarem, někdy vybaveno i iluminací, bvykle na začátku stránky, kapitoly nebo odstavce (často se využívá u dětských knih a pohádek)

ZRCADLO SAZBY/LAYOUT

– celkové rozvržení grafických prvků, textů, ilustrací,..., jednotný design celé knihy

LAMINACE – lesklý povrch, potažení desek nebo jejich částí plastovou folií (některé prvky na deskách, např. text, vybrané motivy)

PERFORACE – děrování, proděravění papíru, jež následně umožní odtržení dané části

TERMORAŽBA – nazývána také horká ražba nebo ražba fólií, barevná kovová folie (obvykle zlatá, stříbrná) se pomocí štočku vyrazí na desky nebo papír

SLEPOTISK – ražba při které je motiv pouze vytlačen bez kovové folie, tvoří reliéf

AUTORSKÁ KNIHA – kniha jako umělecké dílo, obvykle pouze několik originálních exemplářů, od začátku až do konce tvořena jedním autorem, tvůrcem

KNIHA JAKO ARTEFAKT

AUTORSKÁ KNIHA ARTIST'S BOOK

- kniha jako umělecké dílo, vytvořené jednou osobou
- autor je komplexní tvůrce
- čím větší podíl práce je od daného autora, tím více je kniha ceněná
- např. ruční papír, vlastní text, vlastní ilustrace, úprava knihy, knižní vazba,...

BIBLIOFILIE

- láska ke knihám, knihomilství, potěšení z knih
- láskyplná náklonost ke knize, touha mít knihu ve vlastnictví
- knihomilec – člověk u něhož láska ke knihám přesáhla obvyklou míru

BIBLIOFILSKÉ EDICE

- knihy či grafické tisky, které vychází v malém nákladu, často v několika málo kusech, limitované série
- zpravidla se na tvorbě podílí několik profesních specialistů
- výsledek reprezentuje výtvar špičkového uměleckého řemesla
- např. nakladatelství Aulos, Baobab, Amfora, Atlantis

NEJPOUŽÍVANĚJŠÍ TYPY KNIŽNÍ VAZBY

MĚKKÁ VAZBA

V1 – sešitová měkká vazba, složky vložené do sebe a do obálky sešity ve hřbetě, šití „na stříšku“

V2 – Paperback – lepená měkká vazba, volné listy ve hřbetě slepeny

V4 – šitá měkká vazba, vazba šitých brožur

POLOTUHÁ VAZBA

V6 – dětské skládanky (leporela)

TUHÁ VAZBA

V7 – tuhá vazba s kombinovaným potahem, např. poloplátěná

V8 – tuhá vazba s nekombinovaným potahem, plátěná, desky potaženy jedním kusem knihařského plátna

